СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVII. Ч. 294. Джерзі Сити, Н. Дж., вівторок, 19-го грудня 1939. No. 294. Jersey City, N. J., Tuesday, December 19, 1939. VOL. XLVII

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1010. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

КОРАБЕЛЬ „ҐРАФ СПЕ" ПОПОВНИВ „САМОГУБСТВО"

МОНТЕВІДЕО. — Німецький бойовий корабель „Ґраф Спе", що від вибуху війни бушував по полудневім Атлантику, затоплюючи чужі торговельні кораблі, скінчив трагічно минулої неділі вечором, недалеко порту Монтевідео. Він відїхав пять миль від порту і там капітан Лянгсдорф, після того як висаджено залогу, натиснув на електричний ґудзик, який запалив склад амуниції. Корабель, розшарпаний впродовж трьох минут пішов під воду. Виконано це на приказ Гітлера. Для „Ґрафа Спе" майже не було виходу. Бо недалеко порту на відкритім морі очікувала його ціла англійська армада, з кружляками і бойовими тяжкими кораблями, а також з носителем літаків, що мав на собі 60 бомбовиків. Крім того знаменитий 26,000-тоновий французький бойовик „Донкір" очікував його. А. „Ґраф Спе" сам мав усього 10,000 тон. Уругвайський уряд звелів „Ґрафові Спе" до 8. години в неділю вечором опустити порт або піддатись інтернуванню. На приказ Берліну він вибрав самогубство.

Капітан корабля, Лянгсдорф, перед відїздом вислав до уругвайського уряду листа, в якім на початку дякує уругвайцям за гостинність і честь, віддану його поляглим воякам, та водночас протестує проти рішення уряду, який звелів йому відплисти впродовж 72 годин. Цей час не дав йому змоги поробити поправки, завдані попередною боротьбою з трьома англійськими кружляками, говорив капітан. Тому він, не бажаючи наражати моряків на небезпеку, затопив корабель.

Берлінське радіо в попередних днях голосило, що корабель „Спе" в боротьбі з англійськими кружляками осягнув блискучу перемогу і майже неушкодженим заїхав до уругвайського невтрального порту. Тепер воно обвинувачує уругвайський уряд, що не дав німецькому кораблеві змоги, на основі міжнародньої морської умови, поробити направки, потрібні для його дальшої плавби. Німці на радіо також подавали, що цей корабель всетаки вповні виконав те завдання, для якого його вибудувано, бо впродовж кількох місяців своєї морської карієри він затопив коло пів міліона торговельної тонажі.

Знавці говорять, що поступок „Ґрафа Спе" всетаки є досить дивний. Він означає дефітизм. Бо цей корабель хоч був ушкоджений, проте його гармати були в добрім стані, він мав досить амуниції й палива. А серед мряки, що тоді панувала, як також серед нічної темноти, він, не звертаючи уваги на щільну блокаду чужих кораблів, всетаки мав маленьку нагоду продертись. Та Гітлер звелів того ризика не брати.

ҐАРНЕР КАНДИДАТОМ НА ПРЕЗИДЕНТА.

ЮВАЛЬДЕ (Тексас). — У своїм роднинім містечку заступник президента Джан Ґарнер, якого вважають консерватистом серед демократичних рядів, заявив, що він „кидає свій капелюх" до перегонів за кандидатуру на президента. Він є перший серед демократичних аспірантів, що своєї кандидатури не узалежнив від того, чи Рузвелт захоче втрете кандидувати, чи ні. Ґарнер буде старатись дістати номінацію на президента, без огляду на те, що буде робити Рузвелт. Водночас приятелі Ґарнера кажуть, що хоч є можливість, що він буде суперничати з Рузвелтом, проте це не означає, що Ґарнер вцілості є проти політики Рузвелта. Багато речей у політиці „нового розділу" Ґарнер одобрює. А коли йтиме проти президента, то виключно тому, що вважає третю президентську каденцію шкідливою і небезпечною для краю. Навіть колиб сам Джордж Вашингтон, чи Линколн, кандидував утрете, то Ґарнер був би проти цього, говорили його приятелі.

КАНАДА ОСЕРЕДКОМ БРИТІЙСЬКОЇ АВІЯЦІЇ.

ОТАВА. — Канадійський уряд приступив до виконання пляну, на основі якого Канада має стати величезною вишкільною базою летунів для цілої Британської Імперії. Цей плян буде коштувати 500 міліонів долярів, з чого велику частину покриють інші краї Імперії. Канада взяла на себе обовязок доставити більшу частину людського матеріялу та побудувати летунські майдани. Інші краї мають доставити літаки та вишкільні машини.

ПОМЕР ВИЛІЄМ СИРОВИЧ.

НЮ ЙОРК. — Нагло помер на удар серця в 57 році життя в своїм домі конгресмен Вилієм Сирович. Він був добре знаний у політичних колах Америки та серед своїх виборців, з якими держав тісний контакт. Зокрема добре його знали нюйорські українці, до яких він часто промовляв та бував у їх організаціях.

ХАБАРНИЦТВО СЕРЕД ПОЛІЦІЇ

НЮ ЙОРК. — Спеціяльний прокуратор Еймин потягнув перед лаву присяглих десять поліційних лейтнантів, а також одного сержанта, за хабарництво. Лава присяглих узнала їх винуватими. Їх усіх стягнено зо служби і вони очікують дальшої судової розправи. Еймин заявив, що це тільки початок. Ще буде більше розкрить серед поліційного складу.

ВІЙНА ЗРИВАЄ КОРАБЕЛЬНИЙ РУХ

До Ню Йорку приїхав у суботу англійський корабель „Мавретанія". Мав на собі 166 пасажирів і 2,000 тон товару.

Покищо власники вагаються, чи вислати „Мавретанію" назад до Европи, чи оставити її на час війни в нюйорськім порті.

ДОВГОРОГА ХУДОБА ВИГИБАЄ

Бюро біольоґічного перегляду у Вашинґтоні подає, що в цілій Америці тепер нема більше як 250 штук худоби довгорогої тексаської раси.

Колись ця худоба була поширена по всіх південних і західних стейтах. Відзначається вона тим, що її роги ростуть так довго, як довго росте худобина, і деколи доходять до величини 8 стіп від кінця одного рога до кінця другого.

Коли в Америці появилася дуже докучлива порода кліща, американці стали схрещувати тексаську породу з індійською, що, кажуть, не дається кліщеві.

КУПИВ СТАРЕ АВТО З СКАРБОМ

Емерсон Снайдер з Меерсдейл, Меріленд, купив у недалекому Комберленді старе авто. Підчас чищення його він відкрив заховані під заднім сидженням гроші. Було там пятьсот долярів. У банку заменили його, що гроші добрі.

З ПРОЦЕСУ ПРОТИ ОТРУЇНИКІВ

У філядельфійськім суді призналася пані Роза Дейвис до отроєння арсеником свого першого чоловіка, Люіджі Ля Векіо, щоб дістати асекурацію $1,600. Чоловік помер у 1932 році, а вона віддалася знову три роки опісля.

УТОПИВСЯ З БАНКОВИМИ КНИЖЕЧКАМИ В КИШЕНІ

Нюйорська поліція виловила з води тіло якогось незнайомого, що видно втопився кілька днів тому. У його кишенях знайдено дві банкові книжечки на суму 5,000 долярів. Вода знищила до непізнання імення депозитора, але нумери книжечок ще видно й поліція сподівається знайти через банковий реєстр, хто був утоплений.

ЩАДЯТЬ ХЛІБ У БРИТАНІЇ

Пише Френсис Стівенс, кореспондент „Вінніпеґ Фрі Прес" з Лондону, що по ресторанах з Анґлії зо всеї поживи щадять найбільше хліб. Та мяса й риби дають дуже щедро. Чому саме в Анґлії щадять найбільше хліб, кореспондент не бачить причини, бо хліб дешевший як мясо.

ЧЕМПІОН БІҐУ ЗГИНУВ У ЛЕТНИЧОМУ ВИПАДКУ

У Болтиморі, Меріленд, розбився літак внаслідок дивного випадку. Люди, що бачили випадок, кажуть, що як літак був на висоті 200 стіп, мотор вилетів з нього, а літак вганявся між дерева. Згинули два летуни, між ними Фред Денгис, що був чемпіоном біґу.

ДИТИНИВБИВСТВО

Філядельфійська поліція арештувала 35-літню ґувернантку Тилі Айерленд, котра, як поліція каже, вже призналася їй, що це вона вбила свого 20-місячного синка, котрого почвертоване тіло знайдено в куферочку в мешканні жінки.

За словами поліції, жінка призналася, що вона вбила дитину, задушивши її подушкою. Вбивши її, покраяла тіло, щоби позбутися тіла кускам за куском. Як мотив убивства арештована подала, що дитина їй перешкоджала в праці й забаві.

ЛЮДИ ЛЮБЛЯТЬ БЕЗСТОРОННІ ЧАСОПИСИ

Загально італійська преса подає воєнні вісті безсторонно. Та час від часу появляються в італійських часописах прихильні Німеччині редакційні передовиці. Тільки папський часопис „Ль'Оссерваторе Романо" занимає ще від початку війни зовсім безсторонне становище. І кажуть, що за півтора місяця число передплатників цього часопису мало що не подвоїлося: зросло з 90 тисяч на 150 тисяч.

АНГЛІЙЦІ ЗАХОПИЛИ АМЕРИКАНСЬКУ ПОЧТУ

Капітан американського корабля „Блек Кондор" каже, що англійці задержали його корабель по дорозі з Анґлії до Голяндії й забрали з цього 162 міхи почти.

ПЕРЕГОНИ В ПОВІТРЯНІМ ЗБРОЄННІ.

ЛОНДОН. — Англія заповіла, що в скорому часі вона перевищить Німеччину на летунськім полі. І так дійсно буде. Вже вироблено плян повітряної розбудови, який буде виконаний при помочі Канади, Австралії й Нової Зеляндії. На це призначено $600,000,000.

ЩАСТЯ, МРЯКА І СКОРІСТЬ

БЕРЛІН. — Отсе є те, чому корабель „Бремен" завдячує те, що він щасливо дістався з Ню Йорку до Мурманська, а з Мурманська до Бремерґафен, хоч за ним слідили англійські кораблі. Так сказав комендант корабля Адольф Аренс. Він також заявив, що пристанева влада в Ню Йорку не поступила з „Бременом" по „джентельменськи", коли зарядила без потреби ревізію на те, щоби припізнити відїзд і дати Анґлії кращу нагоду захопити корабель на морі.

ОСТАНКИ РОЗБИТОГО НІМЕЦЬКОГО ЛІТАКА.
Великий літак, падаючи далеко поза фронтом, віхав в дерево. Його оглядають французькі жовніри.

ФІНИ ГОРОЮ НА ВСІХ ФРОНТАХ

ГЕЛЬСІНКІ. — Воєнний комунікат подає, що фінські бойові частини здержують на цілім фронті наступ совєтської армії. Повзи, якими Совєти так гордились, показуються ні до чого. Фіни розбивають цілі колюмни таких повзів. Останні відомості доносять, що фінська армія окружила дві совєтські військові колюмни, з яких кожна має по 10,000 жовнірів. У Карелії Совєти пробували кількома наворотами пробитись, але кожний їх наступ скінчився невдачею. Заграничні кореспонденти, що приглядаються до тої війни, є того переконання, що без огляду на те, як війна закінчиться, вже тепер можна сказати, що совєтська червона армія не представляє собою ніякої загрози. Чистки, які переведено в останніх роках і внаслідок яких вистріляно найкращих офіцирів і командантів, даються в знаки. Армія не має доброго проводу. А крім того модерної зброї.

БРИТІЙСЬКІ ЖЕРТВИ.

ЛОНДОН. — Радість англійців з перемоги над „Ґрафом Спе" трохи зmaліла, коли вкінці подано до загального відома, що в битві зо згаданим німецьким воєнним кораблем згинули 72 британійські моряки. Крім того є понад 100 ранених. Між згинулими є жовніри усіх ранґ, почавши від корабельного кухаря.

МІНЯЮТЬ ЛЮДЕЙ, АЛЕ З РОЗМИСЛОМ.

ПАРИЖ. — У Франції заноситься на зміни в міністерстві й інших визначних урядових становищах. Та тим назагал люди не журяться. Навпаки, вони переконані, що такі зміни це дух демократичної системи. Вони цілком не означають, що та особа, яка відходить, була невідповідна. Є це тільки пристосування до публичної опінії. А це має ту добру сторону, що французи мають більше довіря до уряду. Коли станеться щось недобре, а потім є зміни, люди є тої думки, що є хтось, що дбає про те, щоби було краще. Ось так змінено підчас останньої війни премієра міністрів пятьма наворотами. Сім разів треба було тоді зміняти кабінет міністрів. Навіть у військовім командуванні роблено часто зміни. Найвищу команду змінено чотири рази. У тому, як сказано, замітне те, що як політичні зміни так і військові не були получені з якоюсь доганою тим, що уступали. Що правда, як признають самі французи, не всі ті зміни були щасливі. І тому так траплялося, що треба було старих людей далі покликувати на ті місця, які вони давніше займали.

ЖИДІВСЬКА БІЛА КНИГА.

ПАРИЖ. — Жидівський Світовий Конґрес видав „Білу Книгу", в якій описує переслідування жидів у Німеччині. Зокрема та книга займається положенням жидів на тих землях, що передше належали до Польщі, а тепер є під Німеччиною. Вона подає, що в останніх часах згинуло на тих землях у боротьбі, в боях і від хворіб 250,000 жидів. Книга твердить, що забито майже всіх жидів, що хотіли втекти з Варшави, підчас її облоги. А в боротьбі під Варшавою і у Варшаві згинули коло 30,000 жидів. Книга подає, що багато жидів вмирають при примусових роботах, до яких їх затягають німці.

ТРЕБА 20 РОКІВ, ЩОБ ВІДБУДУВАТИ ВАРШАВУ.

ВИЛЬНО. — З Варшави доносять, що її зачали „відбудовувати". Та щойно відгребано трупів, що лежали під звалищами домів. Таких трупів було 20,000. Колишня столиця Польщі має тепер дуже нужденний вигляд. Всюди руїни і всюди повно жебраків. Кажуть, що треба величезного капіталу і яких 20 років праці, щоб можна було надати їй вигляд европейського міста.

ЩО Є З НІМЕЧЧИНОЮ?

БЕРЛІН. — Над тим питанням роздумують ріжні люди, особливо чужинці, а в першу чергу алиянти, що є в війні з Німеччиною. Та по правді на це дуже тяжко відповісти. Чужинецькі кореспонденти погоджуються в тому, що є глупотою думати, що німецький нарід не є зєдинений, що він не попирає політики свого уряду. Тільки питання: як довго це буде? А те питання виринає тому, що війна наложила на німців нові великі тягарі. Життя стало дуже одноманітне. Ціла журба, де і як дістати найпримітивніші засоби поживи. Усе є розділене. На все треба мати картку. І хоч хто має сотні тисяч чи міліони, то це йому не помагає. Він мусить жити як простий робітник. Що більше, тяжко працюючий робітник іще стоїть під тим оглядом краще неодного багатира, бо він має додаткові картки на живність. Щоб знати, що є з Німеччиною, вистарчить поглянути на її пристані, повні кораблів і повні офісових домів з тисячами урядовців, що не мають що робити, бо нема ніякої заграничної торговлі через англійську блокаду.

"SVOBODA" (UKRAINIAN DAILY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ТРЕБА ЗНАТИ СВОЄ МІСЦЕ

Коли хочемо допомагати визволенню України з успіхом, то мусимо завжди мати на увазі, що ми нашу акцію ведемо з Америки та що ми американські громадяни. А далі треба памятати і за те, що ми тільки мала частина тих людей, що звязані з собою українською кровю. Поза нами є ще інші, що живуть поза межами України, і також хотілиб допомогти визвольним змаганням українського народу. Такими нашими найближчими сусідами є канадійські українці. З ними нам найкраще й найлекше порозумітися. З ними вяжуть нас спільні шляхи ще й з того боку, що сентимент Злучених Держав є у новім світовім конфлікті по тій стороні, по якій є Канада. Але й тут треба нам заховати політичний такт, маючи на увазі, що Канада є у війні, а Злучені Держави невтральні. До цього мусимо застосуватись, але ті розбіжності дадуться легко вирівняти. Ми прийдемо цілком певно з канадійськими українцями до порозуміння, якщо вони зорганізуються в такий спосіб, як ми це робимо. Тоді матимемо два зорганізовані верховні репрезентаційні тіла: із Злучених Держав і Канади. А коли вони існуватимуть, то вже їм не буде тяжко виробити програму спільної праці, чи спільних виступів. Це останнє особливо важне в такому випадку, колиб треба було звідси висилати якусь делеґацію до Европи, коли там прийде до закінчення війни й установлення нового порядку в Европі.

Очевидно, що булоб добре, колиб у такий самий спосіб зорганізувались українські громади в Параґваю, Арґентині й Бразилії. А про европейські осередки української імміґрації вже й не говорити. Вони також повинні виступати організовано. Але там тепер такі відносини, що це дуже тяжко перевести навіть тоді, коли нема ніяких перешкод з українського боку. Всетаки, колиб ми себе добре зорганізували в Америці, то ми допомоглиб нашим в Европі. Себто, допомоглиб усім тим ґрупам, що стоять на чисто самостійницькім ґрунті і є звернені проти всіх окупантів українських земель, як також і проти цього, щоб евентуальна Польща могла знову дістати українські землі.

Отже надзвичайні обставини заставляють нас перебрати на себе тимчасово надзвичайні обовязки представництва Української Справи тільки тому, що в Европі ті, що моглиб чи повинні це робити, мають тепер звязані руки і може ще довгий час не зможуть мати свободи рухів. Творимо щось таке, що моглоб у наглому випадку, чи вразі якоїсь небезпеки, з конечности заступати Українську Націю, колиб її хвилево всюди так стиснено, що вона не моглаб сама за себе свобідно говорити. А як цеї конечности не буде, то хочемо добре виконати звичайний наш обовязок оборони України, до якого ми завжди почувались і від якого не думаємо відступати.

Сучасне положення української справи

(Реферат д-ра Л. Мишуги, виголошений на Восьмім Конгресі Обєднання Українських Організацій в Америці в Ню Йорку дня 2. грудня 1939.)

I.

Зачнім від положення українського народу й українських земель. Значить, у першу черг у ствердім, що українс кий нарід і українські землі далі в неволі. Та таке ми вже нераз зазначували і про таке говорили і писали та проти цього протестували. А коли і сьогодня забираємо голос у тій самій справі (й цілком певно ще довго будемо забирати), то тому, що навіть неволя і траґедія українського народу міняються і прибирають різні види. Ось ті переміни відбуваються у теперішнім періоді української історії дуже скоро й прибирають такі часті й змінливі форми, що українському народові треба бути дуже на осторозі, щоб не зійти часом з правильного шляху. Також треба визнаватись добре у тих справах і американським українцям, якщо і звідси має далі йти така допомога Україні, яка причинювалаб поліпшення долі України.

II.

Подійсний стан українських земель тепер такий:

Басарабія і Буковина є далі при Румунії, загарбані нею по першій світовій війні шляхом насильства. Румунська окупація відзначалась до останніх часів тим, що довела колись цвитуче там українське життя (головно в Буковині) до такої цілковитої руїни, що з того життя майже не стало сліду. Щойно тепер румунський уряд ніби згодився дати якісь полекші й науку української мови в школах.

Карпатська Україна, не добившись за 20 років чеської влади автономії, до якої Чехословаччина була зобовязана, стала в осені 1938 р. наслідком міжнародних обставин, зокрема наступу Німеччини на Чехословаччину, державною одиницею, бо повстала конфедерація трьох вільних народів: чеського, словацького й українського. Наслідком дальших ускладнень сойм Карпатської України, коли звязок з чехами і словаками перестав існувати, і то не з української вини, проголосив у Хусті дня 16. березня 1939 р. незалежність краю. Цю незалежність Карпатська Україна втратила по геройській боротьбі з мадярським насильством й стала частиною Мадярщини. Значить, що в Карпатській Україні маємо знову ту нужду і той мадярський терор, яки знаменували віками мадярське панування над цею українською землею.

Західня Україна, що 20 років ставила по геройськи опір польському насильству, зазнала у вересні цього року великої зміни. Лемківщина, Холмщина і Підляшшя підпали під владу Німеччини, що загарбала ті землі, розбиваючи Польщу, а всю іншу територію Західньої України, що була під Польщею, загарбали Совети. Своїй військовій окупації, себто насильству, Совети взялися надати новинний вигляд і зарядили „вибори", які розрекламували як „найдемократичніші в світі". Вибрані ними делеґати вислали, як відомо, делеґацію до Москви з проханням, щоб Верховний Совет приняв західньо-українські землі до СССР, як частину, що входить у склад У.Р. С. Р., що й сталося. Це „анятя Західньої України проголошено червоною Москвою як „визволення рідних братів" і як злуку з „квітучою Радянською Україною".

Знову німецькі окупанти Лемківщини, Холмщини і Підляшшя розпоряджаються тими землями в такий спосіб, що переводять виселення наших селян у глиб Советів, а на їх місце спроваджують німців, що досі жили під Советами.

З міжнародного становища отсей фактичний стан є ще плинкий. Значить, він не має міжнародного визнання. Зокрема не мають оці переміни законного визнання в Злучених Державах, себто в тому краю, в якому ведемо акцію оборони України. Тому треба в першу чергу памятати, що Злучені Держави не визнали розбиття Чехословаччини, а тимсамим не затвердили загарбання Карпатської України Мадярщиною. Далі важне те, що Злучені Держави визнали новий польський уряд у Франції, й то в такий самий спосіб, як визнали його Англія й Франція. Знову польський уряд заявив, що він визнає Німеччину і СССР напасниками і домагається відбудови Польщі в давніх границях.

Як відомо, Англія і Франція заявили, що борються між іншим у першу чергу за відбудову Чехословаччини і Польщі. Ці справи стоять у них офіційно на першому місці, хоч по правді Англія покищо трохи жонглює, справою відбудови цілої Польщі, бо не хоче дразнити Совети. Тому вона ніби є за нову Польщу, себто ніби без західньо-українських і білоруських земель, що їх тепер забрали Совети. Та, як виходить із заяв польського премієра Сікорского, Польща розуміє британське хитрунство й тихо з тим годиться, бо воно покищо нешкідливе, а навпаки, корисне, бо помагає відтягати Совети від Німеччини.

Згадуючи за міжнародний світ, не можна поминути тої великої міжнародньої політичної й моральної сили, якою є Ватикан, котрий як відомо, постійно згадує Польщу, запевняючи польський нарід, що вона певно буде відбудована. Що Ватикан не є за те, щоб якась частина давньої Польщі, особливо католицька, моглa відійти до Советів, це очевидне. А про надзвичайні симпатії теперішнього амбасадора до Польщі, Бідля, не треба розписуватись, бо на це вже звернули увагу самі американські газети, побоюючися, щоб ті симпатії не мали часами злого впливу на вашинґтонський уряд у його відношенні до европейського конфлікту й справи відбудови Польщі.

III.

Ось так, як бачимо, нова світова війна щойно зачалась, але вже на самому її початку зайшли великі зміни щодо України й українського народу. Сталося в першу чергу те, що український нарід постійно заповідав, що звідки не зачавсь повний воєнний заколот в Европі, українська справа вирине вже на початку, а чим далі, то буде вибиватись на щораз важніше місце, а від того, як її міжнародній світ зрозуміє і оцінить і як до неї поставиться, залежатиме тривкість нового миру в Европі. Не зважаючи на вище сказане, подійсний стан є тепер такий, що українська справа таки не є тепер актуальною, себто у міжнародній змислі такою, щоби про неї якась із воюючих сторін мала інтерес говорити чи її видвигати. Навпаки, так складаються відносини, що виглядає, що для воюючих найкраще збувати тепер українську справу мовчанкою. Совети загарбали легким коштом західньо-українські землі, а тепер їх імперіялістичний інтерес (а не український!) наказує їм забрати ще від Румунії Басарабію, бо Росія хоче мати сполуку з Болгарією і то через Добруджу, яку саме допомагає Болгарії відібрати від Румунії. Це означалоб опанування західнього чорноморського побережжя і шлях на Балкан, а що найважніше: державу в кріпах Туреччини. Буковина дісталасьб Советам у такому випадку вже цілком природньо, як додаток. Знову за Карпатську Україну Мадярщина не зважиться сама воювати.

З повищого виходилоб, що коли не зайдуть якісь надзвичайні зміни, то Совети будуть могти забрати дуже легко майже всі українські землі — без війни. Та, не зважаючи на ті комбінації, таке є, що вони вже загарбали нових 8 мільйонів українців, з якими ніхто з держав не обізвався і не обзивається в такому змислі, щоб тим поневоленим нашим людям дати якусь надію, що зможуть жити вільним і самостійним життям, чи хоч матимуть змогу рішати про свою долю. Так є, що тепер ніхто не обзивається на міжнародній полі за тими 8 мільйонами українців таксамо, як не обзивався ніхто тоді, коли Совети поневолювали два десятки років 35 мільйонів українського народу. Так є, що наскільки хто не йде за Польщею і відданням західньо-українських земель, справа з Україною і українцями виглядалаб для аліянтів покінченою. Знову в націстів, це справа — Росії. Вправді в Англії недавно пригадали собі в парляменті лінію британського міністра заграничних справ Керзона в 1919 року, що мала відділювати Західню Україну від Польщі, але й там при цій нагоді не згадано ні слова за Західньо-Українську Народню Республику. Мабуть тому, що це нагадувалоб напад Польщі. А може ще й тому, що з цею справою тісно звязана Українська Народня Республика, себто Велика Україна, а це знову мусілоб пригадати давнє і нове насильство Советів. А така пригадка для Англії не є же тепер вигідна. Отже, як бачимо, дуже дипломатично збуваєть тепер мовчанкою те, що булоб неприємне для Советів і Польщі, а що було і є насильством, себто тим лихом, проти якого ведеться ось та нова світова війна. Затеє багато мови, і то навіть тут у Злучених Державах, що Росію і Німеччину повинна розмежувати нова сильна, християнська Польща. Про те, що Німеччина з Московщиною не межує, а зате межує з Московщиною 45-мільйоновий український нарід якось затирається. Навіть американські католицькі епископи обєднуються для ратування „християнської бідної й нещасної Польщі", а про трагедію 45 мільйонів українського народу не згадують. Так, якби не чули про неї, хоч про це розписувавсь і далі розписується дуже широко американський католицький журнал, виказуючи між іншим наново величезні кривди, які завдано є християнській і католицькій Польщі українській католицькій і православній церкві.

Навіть в Англії кентерберський архиєпископ говорить про відбудову Польщі в такому змислі, як це поляки розуміють, вважаючи Польщу, згідно з польською пропаґандою, „забороло християнства" на сході Европи. А тепер ще до цього зачинають знову додавати, що Польща є „заборолo західньої культури", а навіть „демократії", бо новий польський премієр запевнив світові демократії, що нова Польща буде вже цілком певно „демократичною".

(Кінець буде)

О. Сновида.

БЕРЕЗА КАРТУЗЬКА

(З останніх днів розвалу Польщі).

Того ранку, 18. вересня, ми щось дуже довго чекали на „побудку". Звичайно вона була вдосвіта, на дворі було ще сіро. Тепер було вже досить ясно, а „побудки" не було. Коли нагло на подвірі почулися якісь крики й галас. Мій сусід, що спав обік мене, один виленський селянин, молодий парубок, зірвався на ноги — ми спали під самим вікном, для свіжого повітря — і, не зважаючи на строгий заказ визирати крізь вікна, глянув униз (ми були на 4-тім поверсі) і зараз же крикнув: „На дворі ходять арештовані! Багато! Нема ніякої сторожі! Таж ми вільні!"

Знадвору дійсно долітали вже виразно звернені до всіх нас крики здолу. Нам кричали, щоб ми йшли надвір, що нашої влади вже нема та що ми свобідні. На „салі" повстала неописана метушня. Всі зірвалися на ноги (нас було в камері 80 людей) і почали збирати свої нужденні манатки, щось кричали один до другого і т. п. Не обійшлося й без трагікомічних інцидентів. Мій сусід, той „литвин" з Вильна, розридався як мала дитина. На подвірі нам крикнули, що на Березу йдуть німці і большевики. Але серед гамору ми вчули, що на подвірі німці й большевики. Умлівіч стала в уяві картина: обі армії вже навязали з собою контакт і представники обох команд прийшли визволити нас і відібрати кожна своїх"... Перспектива була не найкраща. Один старший українець хотів обіймати мене і все кричав: свобода, пане, свобода! Але я майже зо злістю відіпхнув його і крикнув, стрясаючи його за плечі: „Яка, до чорта, свобода, чи ви не чуєте, що йдуть большевики?" Я кинувся до двох німців і шепнув їм: коли ми дійсно маємо стрінутися з большевиками, то зробіть з мене чужинця.

Видумав імя, місце походження і просив їх запамятати. Наш камерний дижурний, якийсь німець з Кракова, казав нам, що піде поінформуватися, що сталось, а ми покищо маємо лишитися в камері, хиба він замкне... Це було дуже глупо. Я вийняв з дверей ключ і сховав до кишені. І всі ми, не чекаючи на заходи дижурного, побігли надвір. Всі коридори роїлися арештованими. Таксамо як подвіря. Ні поліції, ні резервістів — ніде не було й сліду. Втекли вночі, лишивши нас замкнутими на поталу долі і випадку. Аж пришли люди з Берези і повідомили нас.

В ситуації, в якій ми були в Березі, лише якесь чудо могло хутко визволити нас. Ми мріяли про це чудо, сподівалися його, але не гадали, що воно прийде так хутко. Зрештою, і перед цим чудом поляки могли дати волю своїм садистичним нахилам і пімститися на нас. Але чудо таки прийшло. Пригадую, що не було вже третє чудо подібне в моїм житті. Перше, це було підчас першої революції в царі, коли ця — жовтнева — революція 1905 року принесла конституційний манифест, амнестію і нагло, таксамо як тепер, відчинила перед нами, які були приготовані на дуже довге сидження, брами київської Лукяновки... Вдруге, це було в 1908 році, коли мені, що вже готувався до процесу і студіював акт обвинувачення, лежачи з 39 ступнями гарячки в тій самій Лукяновці, удалося вийти з тюрми за кавцією, лише десять днів перед військовим судом у Києві. Тепер це „було" третє чудо. Всетаки доля, яка валить ка-

Олександер Дальош.

МАТЕРІЇ

Коли справді є зайві люди, то зовсім займими треба би вважати п. Степана Посвітського. Хоч він назовні нітрохи не ріжнився від своїх ближніх, і не був ні товстіший ні мудріший, як цей чи витой, то всеж відріжнявся від решти людей. Він жив на цьому світі наче зовсім безцільно.

Ще як був малою дитиною, можна було запримітити, що в нього не було на свому місці. І так, коли учитель відчитував учеників, частенько якось незамітно переочив його, хоч Посвітський був записаний в катальозі. Як ученики йшли до церкви, Посвітському часто траплялося, що мусів іти без пари, сам один. Ніколи ніхто не запримітив, як його голосу не було в хорі, а по матурі дістав свідоцтво два дні пізніше ніж товариші, бо директор забув його. Він напевно був би „викрутився" від військової служби, бо цевно ніхто був би не запримітив, коли би Посвітський викрався з касарні. Однак честилюбність і виховання веліли йому в и т р е в а т и при війську аж до заключення миру і він сам не міг того зрозуміти, якто він виансував аж до старшого десятника.

Як скінчилася війна попав на службу, де урядував незамітно посеред тридцятьтрьох товаришів. Так незамітно, що рано, коли кожному приділювали роботу, він часом не діставав ніякої роботи і сам мусів зголошуватися.

— Перепрошую, пане директоре, та я сьогодні не маю ніякої роботи.

— Не знаю, як це діється, що я все забуваю про вас — відповідав здивований директор. — Якжеж це можливе?

— Я не знаю, пане директоре.

— Це виглядає так, начеб вас зовсім на світі не було.

— Справді, пане директоре.

— Ви повинні старатися якось, щоб ви впадали в око.

— Коли я вже якийсь такий тихий.

— Та я тепер уже таки запишу собі ваше назвище. Годі, щоб я все вас минав, начеб вас зовсім не було.

А Посвітський тимчасом день у день сидів уже при свому бюрку точно у восьмій годині рано, і не кидав його ніколи ні хвилину скорше, як в третій годині пополудні. Пів до четвертої входив до своєї кімнати, яку віднаймав з умеблюванням, і починав тут жити тихим приватним життям. Часто для розривки рубав для господині скіпки. Робив паперові змії, які приклеював до печей в усьому мешканні, а вони весело лопотіли у теплому повітрі, позолочував рами всіх образів, сплітав кінську волосінь і сам цирував собі скарпитки. На вечерю їв звичайно риж з молоком.

На трицять сьомому році затужив за родинним життям, забажав оженитися. Та це відбулося не як звичайно, він не вибрав собі жінки, лише обожав увесь жіночий рід.

— Ах, ті жінки!

Завдяки якійсь внутрішній переміні став цікавитися лише жінками і більше нічим.

Шестого листопаду прийшов до бюра аґент, який службовикам продавав гарні матерії на місячні сплати по двацять злотих. Посвітського пройняло це начеб лискавка й він не надумуючись довго, замовив кілька метрів матерії на темно-синій одяг, щоби почати свій триюмфальний похід серед жінок.

Завдяки цьому дістав твердий ґрунт під ногами, виразну мету свого життя. Темно-синя матерія була головною точкою його думок. Рубання скіпок, паперові змії, рами від образів за одним махом перестали цікавити його. У вільних хвилинах лежав на отомані і мріяв, як то він одного дня надягне елеґантний темно-синій одяг, щоб зявитися серед жінок. На жаль він і не уявляв собі, куди він має піти? Не маючи перед очима означених осіб, уявляв собі, як то він вишукуватиме жінок і здоровити їх низьким поклоном, що аж вони приємно будуть здригатися. Потім буятиме з ними наче серед ясних хмар і любо гуторити:

— А бачили ви в театрі цю нову комедію, мої пані? Чи не ґарна вона? Мій небіжчик батько, маґістратський радник . . .

(Кінець буде).

НОВИЙ ПРЕЗИДЕНТ ШВАЙЦАРІЇ.

Марсель Пілет-Голяз, вибраний президентом Швайцарської Конфедерації на цей рік.

міння на голову людини, самаж знаходить і лік на них.

На подвірі ми почули вістку, що больщевики в Барановичах, яких 70 кільометрів на північ від Берези. Але поки ця вістка дійшла, вониж могли посунутися ще ближче до нас. Може мають, коли не авта, то в кожнім разі кінноту? Треба було якнайскоріше відходити. Всі кинулися до камери з депозитами, шукаючи своїх річей. Я мав лише годинник і сім злотих. Отже рішив зректися їх таксамо як і сніданку і тим виграти якусь годину часу. З кількома колєгами ми рішили йти зараз. іти в напрямку Кобрина, 54 кільометри на південь, бо в Кобрині, як нам однозгідно казали селяни, були німці. Тікати треба було чим скоріше ще й тому, що в тюрмі вже почали „урядувати" інтерновані там „товариші", робити віча та доказувати, що ми завдячуємо свободу червоній армії і т. п. Німці не спішилися; вони не потребували нічого побоюватись, але ми мусіли йти... Тепер, коли Береза була скінчена, пригадую свій безнастанний сон, який кілька місяців перед арештом я стало бачив. Властиво це не був навіть сон, бо я його бачив на яві, серед білого дня. Мені все привиджувалося, що я в тюрмі, що потім наступають якісь вибухи, тюрма вилітає в повітря і я вільний. Тепер ці детонації, що доносилися до нас у Березі від німецьких бомб і літаків, пригадали мені цей мій „сон". Правда, тюрма не вилетіла в повітря, але я властиво і не бачив цього у сні. Це тільки марний розум старався повязати якимсь льоґічним ланцюгом два образи зо сну, яких причиновий звязок інакше для мене не був зрозумілий — вибухи і визволення. Але життя повязало їх чудово...

Кудою йти? Манівцями, лісом чи шосою? Коли би польська армія ще ставляла опір, треба булоб йти напевно манівцями, щоб на великих трактах не стрінутися з польськими відділами. Але як ми тепер вже знали від стрічних, що йшли з Кобрина до Берези, а властиво польської армії в цих теренах, ні поліції, вже не було. Вчора, казали нам, під Кобрином був бій, поляки були побиті і відступили в сторону Пинська, отже не по нашій дорозі.

Ріжні ґрупи арештованих потягли в ріжні боки: одні на захід, другі лишилися шукати річей у Березі або радитися. Я і зо мною кілька товаришів пішли в напрямку Кобрина.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

С. Б., Брустер, Н. Й. — Нам здається, що Вам треба з тою справою пождати, бо з Галичиною нема ніякого звязку. Але найкраще буде, коли віднесетесь по пораду до департаменту стейту у Вашинґтоні.

І. Ш., Філядельфія, Па. — На такі збірки не виставляється ніяких спеціяльних повновластей.

І. К., Бенд, Ореґон. — В „коляді" є дуже добрі думки. Видно, що визнаєтесь на тім, що тепер діється в світі. Але вірш не домагає.

-:- З ДНЯ -:-

ФРАЗИ І НІЩО БІЛЬШЕ.

П. Григоріїв в своїй статті „Капітал без капіталізму", поміщеній в „Народній Волі" ч. 138, 139, 140, пише таке: „Нам потрібні капітали, скарби, маєтки, а не капіталісти... Українське суспільство, не маючи капіталістів, не має потреби бідькатись про капіталістичну систему. Мусить робити те, що робить: творити громадські капітали, кооперативні, товариські, союзові і т. п. Коли хто має підприємство, в якім сам так, чи інакше працює, нехай творить трудовий капітал, не визискуючи робітників, а сплачуючи їм те, що їм належиться. Треба творити капітали, маєтки, добробут, але не капіталізм. Творити скарби, цінности, а не систему господарського хаосу й визиску. Творити капітал мас, а не лише кількох одиниць".

ПУСТІ СЛОВА.

Капітал, це мертве майно, гроші, фабрики, фарми, копальні, варстати праці. Капіталізм, це система, яка тими маєтками орудує і їх побільшує. Чи можливо творити капітали, маєтки, добробут, без капіталістичної системи?

П. Григоріїв є за таку систему, яка булаб „нерентабільна", себто така, яка виплачувалаб робітникам усе, до решти, не залишаючи ніяких зисків, потрібних на розбудову капіталу, на розбудову варстатів праці. Гаразд. Але чи серед такої системи можливий розріст капіталу? Чи можливий розріст маєтків, національного добробуту і рівня життя? Уявім собі, що якась фабрика, що затруднює десять робітників, не „визискує" нікого і власник аж такий справедливий, що виплачує робітникам повну вартість, не залишаючи ні цента зиску. Чи така фабрика може розвинутись? Чи робітники в ній можуть добитись вищих позицій і вищих заплат? Чи можуть нові робітники дістати працю?

ТВОРЕННЯ „ГРОМАДСЬКИХ КАПІТАЛІВ".

П. Григоріїв є за те, щоб творити „громадські капітали", кооперативи, то що. Алеж бо, коли ті коперативи будуть „не використовувати" робітників і будуть їм виплачувати повну заплату, не залишаючи надвишки на розбудову, то чи вони колинебудь розростуться?

Не робить ріжниці, чи лиш один чоловік є власником якогось підприємства чи тисячу. Всяке підприємство, коли воно побільшує свій капітал, залишаючи надвишку в своїм заряді, є побудоване на капіталістичній системі. Колиб так не було, то не можна булоб назвати всі ті американські чи інші кооперативні підприємства, чи спілки, основані на уділах, що мають сотки, а навіть тисячі міліонів долярів у своїм заряді і ті міліони далі побільшують, капіталістичними. Або одно і друге не є капіталізмом, або одно і друге є.

„ПОВНА ЗАПЛАТА".

А тепер спинімся над економічним виразом „повна заплата", чи „визиск". Коли якийсь власник не виплачує належної плати робітникам, використовує їх у лихім, неетичнім розумінні, чи просто шахрує їх — такий власник є суспільний шкідник для всякої системи, включаючи капіталістичну. Бо своїм захланним поступованням він компромітує ту систему. Але коли він своїм підприємчивим умом і своїм знанням заставляє певний гурт людей, що безділно блукають, працювати в своїм підприємстві і належно платить їм на прожиток, то він використовує енерґію тих людей не в лихім розумінні. Ця енерґія пропалаб марно, не проявившись ніде. Підприємець використав її, і зробив добру суспільну прислугу.

Він повинен належно і справедливо робітникам заплатити. Але міра цеї справедливости це така трудна до означення річ, що над нею ломили собі голови всі економісти, виховники, реформатори, навіть церква, і їх однодушно не розвязали. Поволі нині приходять до переконання, що тої „справедливої міри" фактично не всилі означити ні одна політична система чи програма, тільки моральне, глибоке виховання людини, її власна совість. Людина з совістю, чи вона орудує власним капіталом, громадським, чи державним, знайде скоріше справедливу міру нагороди, ніж людина без совісти, хочби вона знала напамять Карла Маркса. Яка справедливість нагороди в Советах, ми знаємо.

ЩЕ ОДНА ЗАВВАГА.

На ту тему можна би було ще довго говорити. Але хочемо зробити ще таку заввагу: Коли п. Григоріїв так дуже бажає „скасування свавільної конкуренції", „вироблювання господарських плянів", „скасування опроцентування", „передачі майна в найвідповідніші руки" — то мусить обовязково зрезиґнувати з тої дорогої його серцю свободи, про яку він так багато говорив і говорить на інших місцях. Одно виключає друге, пане Григоріїв. З тих реформ уже багато впроваджено в Німеччині й Італії...

Коли ви дасьте людям свободу, то Форди, Рокефелери, Морґани таки виростуть. Щоб вони не виросли, треба їм над головою поставити сталеву стелю.

Але що тоді станеться зо свободою?

Російські бомби в фінській столиці.

СЛАБІ ВАШІ ЗУБИ?

Коли ви тратите зуб за зубом, бо легко щербляться та діравіють, або розгнивають, то дуже мало залежить від того, чи що дня чистите щіточкою зуби. Найбільше зубів псується тому, що, мовляв, з голоду примирають. Так, шлунок ваш може бути що дня розіпханий усякою поживою, але ваші зуби можуть прямо з голоду розпадатись... А то тому, що не всяка пожива надається на будову та понову зуба. Зуби потребують мінеральної та вітамінової поживи, а такої поживи знаходиться якнайбільше в городовині, разовім хлібі або овочах. А чистити зуби найліпше й найздоровіше їдженням досить твердого яблука по вечері. Та ще треба вважати на те, щоб у вашім роті не розкисалися разураз усякого роду солодощі.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ПАЛМЕРТОН, ПА.

Листопадове Свято.

Дня 3-го грудня ц. р. відбулося в нашій громаді Листопадове Свято. Парохіяльна саля була набита місцевими громадянами, а також гістьми з сусідніх місцевостей. Перед розпочаттям свята заст. гол. предсідника У. Н. Союзу, п. Г. Герман, заявив, що поки зачнеться свято, він скаже декілька слів про У. Н. Союз. Вслід за тим він розказав про силу У. Н. Союзу, про користі, що випливають з його грамот, а далі про те, що робить У. Н. Союз для молоді, про підмоги студентам, про спорт і т. п., та закликав усіх користати з цеї орґанізації.

По його промові місцевий священик, о. Скородинський, відкрив Листопадове Свято та пояснив значіння цього свята. Місцевий хор під проводом проф. М. Процака відспівав кілька пісень, після чого покликано на бесідника о. Я. Бойкова з МекАду, Па., що виголосив гарну святочну промову. Бесідник говорив, що хоч є душпастирем, то проте не може відмовлятись і від загально громадських справ, тим більше, що український нарід переходить великі терпіння. Український нарід зазнавав у минулій історії багато кривд від сусідів, від поляків, москалів, а раніше вд турків і татар. Його історія це ніщо інше, як лиш один безперервний ланцюх терпінь. Наш нарід час до часу поривався до боротьби зо своїми гнобителями і нераз йому вдавалося скинути з себе ярмо. Таким часом хвилевої волі був теж перший листопад 1918 р., коли український нарід на західніх землях скинув довговічне чуже ярмо і проголосив свою самостійність. Українські січові стрільці хоробро обороняли свою молоду державу перед наступом поляків, але, позбавлені всякої помочи, остаточно улягли сильнішому напасникові. І далі бореться український нарід, не складаючи зброї. Не звертаючи уваги на удари, що спадають на нього зо всіх сторін, він таки виборе собі волю. Але він мусить іти разом, спільними силами, проти одних спільних ворогів. Бесідник на кінець своєї гарної промови закликав усіх українців до єдности. Бо лиш єдністю ми можемо перемогти ворогів. Приявні нагородили ту гарну промову рясними оплесками. Переведено збірку на народні цілі, що буде вислана через Обєднання там, де треба. Відспіванням українського національного гимну закінчено те свято.

Гнат Климишин.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

З РУХУ ПО ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗУ.

ПІТСФІЛД, МАСС.

Орґанізаційні збори.

Дня 10-го грудня 1939 р. відбулися річні збори тов. ім. М. Грушевського, від. 150 У. Н. Союзу, в присутності головного радного У. Н. Союзу, п. Миколи Давискиби. В своїй палкій і гарній промові він вияснив приявним членам, яку користь дає У. Н. Союз своїм членам, та взивав, щоб усі громадяни вписувалися самі і своїх дітей до тої орґанізації. Вона дає таку користь для своїх членів, що інша, чужа компанія, не може дати. От і тому він просив приявних членів, щоб кожний старався приєднувати нових членів до своєї рідної орґанізації. Батько Союз помагає не лише своїм членам, але взагалі всьому українському народові в його змаганні здобути собі волю. Нам, українцям, треба всім єднатись під один клич, під наш жовтоблакитний прапор.

Потім відділовий секретар здав цілорічний звіт, котрий приявні приняли до відома.

Дальше відділовий предсідник, М. Соколовський, покликав гол. рад. п. М. Давискибу, щоби перепровадив вибори нового уряду на 1940 р. Вибори випали дуже гарно, не було ніякого заколоту. Нововибрані урядники є: Михайло Соколовський, предс.; Андрій Гуска, кас.; Олекса Яремій, секр.; до контрольної комісії ввійшли: Ілля Яремій, Микола Стефанюк, Катерина Копичак.

О. Яремій, секр.

БАЛТІМОР, МД.

Орґанізаційні збори.

Дня 28 листопаду ц. р. відбулись у нас орґанізаційні збори таких відділів У. Н. Союзу: 148, 320, 337. Збори відкрив П. Мармаш, предсідник 320-го відділу, і покликав на голову до переведення зборів Якова Семенкова, а на секретарів: Йосифа Мармоша анґлійською мовою і Г. Шульку українською мовою.

Голова зборів далі покликав до слова орґанізатора У. Н. С. п. В. Загаєвича. Забираючи слово, орґанізатор пояснив, що кожний член У. Н. Союзу, який має грамоту У. Н. Союзу, може орґанізувати членів до своєї орґанізації без жадної перешкоди. Далі п. Загаєвич навів факти про те, як добре стоїть У. Н. Союз фінансово. Він стоїть краще, ніж багато інших, і то найкращих, чужинецьких орґанізацій в Америці. Проте є такі мало освідомлені українці, які даються заманювати до чужинецьких орґанізацій, що стоять під кожним оглядом нижче від своєї. В 1933 році У. Н. Союз завів нову систему. Нині він має поверх 35 тисяч членів і близько шість міліонів долярів майна. Далі п. Загаєвич вияснював поодиноко всі грамоти, для старших і молодших, які має У. Н. Союз, і закликав усіх, що не належать до Союзу, вступати до нього та користати з тих грамот. Передвсім він закликав молодь вступати до У. Н. Союзу, який дасть їй кращі грамоти і добродійства ніж котранебудь інша компанія.

По докладі наступили запити і дискусії. На запити п. Загаєвич давав вичерпні і задовільні відповіді. По закінченні зборів всі розійшлися вдоволено додому, з рішенням узятись до приєднування нових членів.

Г. Шулька, секр. зборів.

ХТО ПОПИРАЄ БИЗНЕСИ, ЩО ОГОЛОШУЮТЬСЯ В „СВОБОДІ", ТОЙ ПОПИРАЄ „СВОБОДУ".

НА РІЖНІ ТЕМИ

БАТЬКИ И ДІТИ.

Одна нюйорська школа завела в себе новину, якої, як вона каже, не було ще в ніодній школі в місті. Школа саме має дати концерт у честь відомого німецького музики-композитора Баха й у хорі, що має виступити на концерті, мають співати попри себе шкільні діти і їх родичі.

Заряд школи, подаючи про цю новину, подає як свій мотив бажання звести до себе школу й громадянство.

Це правда, одначе ця новина мабуть іще більше зведе до себе батьків і дітей, які, ніде правди діти, часто стоять від себе дуже далеко.

СИН ПРО БАТЬКА.

Хоче цим способом заряд школи знести перегороди між громадянством і школою, перегороди, які, на думку заряду, часто є зовсім штучні.

Один з ґазетних репортерів спитався одного школяра, що він думає про цей плян, щоб його батько співав з ним разом в одному хорі. Хлопчина сказав, що він волів би, щоби батько свистав, ніж мав би співати тенором, але як батько завзявся співати тенором, то хай співає.

Слова школяра могли би видатися доказом браку пошанівку для батька, одначе як батько справді добре не співає, то чи краще, щоб син говорив про свого батька як про великого співака, чи краще, щоб сказав про батька те, що він справді думає? Чи правду каже наш нарід поговіркою: „Можна й на батька правду сказати"?

ГАРНІ ВИГЛЯДИ.

Ґрупа розслідників Адміністрації Поступу Праць розглядала питання поступу примінювання машинерії при копанні вугілля.

На основі розсліду роэслідники висказали припущення, що впродовж найближчих десятьох літ половина мягкого вугілля, добутого в Америці, буде вантажена під землею машинами, а не людськими руками.

Це моглоб виглядати на лячну для вугільних робітників заповідь, одначе розслідники прийшли теж до переконання, що заведення машинерії до ладування вугля не буде мати некорисного впливу на вугільних робітників, бо заведення такої машинерії обнижить ціни вугля, а з обниженням цін вугля стануть уживати вугілля в багатьох випадках, у котрих тепер уживається інших родів топлива. Будеться добувати більше вугля, то тимсамим робітники, відставлені від ладування вугля, будуть могти знайти роботу при іншій праці при вугіллю.

ЛЮДИНА И ЗВІРИНА.

У Маиемі, в стейті Флорида, помер цими днями один чоловік, що уходив серед знайомих, своєї родини й уряду за бідного безробітного. Він навіть побирав від уряду допомогу як безробітний без засобів до прожитку.

По його смерті його жінка дістала від одного банку жадання заплатити належитість за винайм банкової скритки. Думаючи, що це якась помилка, вона викинула жадання. За тиждень банк прислав таке домагання вдруге. Вона пішла подивитися на скритку й знайшла в ній 47,000 долярів готівкою.

Часописи розписуються про те, як міг цей бідний чоловік, що 18 літ тому прийшов без цента зо стейту Ню Джерзі, назбирати таку суму?

Та чи не є ще більше цікавим, що саме заставило цього багатого чоловіка вдавати бідного, ба навіть жити коштом громадянства?

ВІЙНА ПІД СКЛОМ.

Американська Освітня Рада у Вашингтоні виробляє пляни заведення студій над війною.

Здавалосяб, що війна це одна з тих тем, про котру кожний може без кінця говорити навіть без приготування. Тимчасом Освітня Рада збирається розглядати війну з таких сторін: джерела й методи воєнної пропаґанди, тло війни, американська невтральність, дороги й засоби заведення світового миру.

Скільки знає пересічна людина про такі питання?

СВОБОДА ПРЕСИ ПО МАДЯРСЬКИ.

Мадярський уряд облекшив цензуру преси. На будуче ґазетам буде вільно писати про все, що їм забажається, без попереднього подання статтей до цензури. Треба буде старатися вперед про дозвіл цензора лише про такі справи: про військовість, про заграничну політику, про справи публичного безпеченства краю й про економічні інтереси.

Отже мадярський редактор має тепер свободу: про те, яка була погода на похороні короля Арпада, що завів мадярів на долину Тиси, вільно писати без дозволу цензора.

ВИГІДНИЙ ВІК.

Протибольшевицька російська іміграція в Парижі запевняє французьку пресу, що в цій війні Росії проти Фінляндії всі російські антикомуністичні іміґранти дуже хотіли би помогти... Фінляндії.

Хотілиб, одначе не можуть: ці іміґранти вже застарі. Через це їм і не лишається нічо інше, як жалувати за втратою великої нагоди прислужитися справі людства, воюючи проти Росії.

Як то інколи вигідно бути старим. Як то інколи легко брехати зпоза бороди.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ШІКАГО, ІЛЛ.

Обєднання Українських Орґанізацій в Шікаґу й околиці.

Українська громада в Шікаґу не осталась позаду в обєднальній акції української еміґрації. По довшій підготові зійшлися делеґати 39-тьох українських орґанізацій і рішили вибрати з себе еґзекутивне тіло, що має занятися дальшою обєднальною працею і народньою роботою в нашій околиці. На зборах, що відбулися в неділю, 2. грудня, були присутні відпоручники відділів У. Н. Союзу, Української Народної Помочі, Провидіння, У. Р. Союзу (один відділ, більше відділів ніколи ще не було заступлених), Українсько - Американського Клюбу, Жіночої сотні ім. княгині Ольги, О. Д. В. У., Громадянських Клюбів з Елмвуд Парку і Гарвей, Жіночого Запомогового Товариства, Союзу Українок і інших.

Без опозиції вибрано 11 членів еґзекутиви, до якої ввійшли: Тарас Шпікула, Юліян Куць, Матвій Риза, Петро Дідик, Дмитро Білецький, Степан Куропась, Петро Лучків, пані О. Чуба, пані Іванна Подола, панни П. Попадюк і О. Ґавлічинська. Екзекутива уконституувалася в цей спосіб: Тарас Шпікула, голова; Петро Дідик і пані О. Чуба, заст. голови; Матвій Риза, секретар; Петро Лучків, фін. секретар; Юліян Куць, касієр; Степан Куропась, Павлина Попадюк і О. Ґавлічинська, референти преси; Дмитро Білецький і Іванна Подола, контрольна комісія. В додатку екзекутива, що має право кооптації, назначила адв. Романа Смука політичним референтом. Нове обєднальне тіло рішено назвати попросту тим, чим воно є, себто Обєднанням Українських Орґанізацій в Шікаґу й околиці. Екзекутива Обєднання на своїм засіданні 8. грудня рішила: Повести енерґійну працю, щоби притягнути до Обєднання Українських Орґанізацій ще більше товариств, підготовлювати загальне віче, що має відбутися з кінцем січня, виробити статут орґанізації, який запевнював би вступ усіх українських орґанізацій до нового орґанізаційного тіла. Впливати на ліквідацію братовбивчої української міжорґанізаційної гризні, підготовлятися до Загального Українського Конґресу. Екзекутива Обєднання Українських Орґанізацій взиває інші товариства, клюби і т. п., що ще досі не є в ньому заступлені, а бажають разом співпрацювати, щоб зголосили своє приступлення, бо лише як зорґанізовані й обєднані матимуть шікаговські українці велику силу, і як такі зможуть причинитися для облекшення долі своїх братів на рідних землях, як теж успішно працювати і на американському ґрунті.

Степан Куропась, референт.

НА НАРОДНІ ПОТРЕБИ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

З нагоди Конґресу „Обєднання".

З нагоди 8-го конґресу „Обєднання" зложили в імені своїх орґанізацій жертви на політично-інформаційну акцію в Америці такі особи: Г. Демкович, Стейплетон, Н. Й., $10; Н. Сторожук, від 43 відділу ОДВУ, в Бруклині, Н. Й., $10; М. Баглай, від. 158 УНС, Бруклин, Н. Й., $10; В. Сукмановський, Дем. Клюб, Бруклин, Н. Й., $10; Г. Бардак, Центр. Ком., Бруклин, Н. Й., $5; М. Баран, від. 270 УНС., Джерзі Ситі, Н. Дж., $5; В. Чупа, молоді українці з Бруклина, Н. Й., $5; О. Е. Малицький, від центрального комітету укр. орґанізацій в Клівленді, $105; М. Шустакевич, укр. радіо-програма в Дітройті,Міш., $5; Р. Смук, злучені відділи в Шікаґу, Ілл., $10; Д. Капітула, від. 7 УНС в МекАду, Па., $5. Надіслали через почту з нагоди конґресу Обєднання: Р. Тенетило $3; Р. Пристай $1.

Інші жертви: о. С. Баландюк переслав збірку в Ґлентобері, Конн., у висоті $4.94 на українських збігців; пані Єзуско $1 на нардоні потреби.

КАНАДІЙЦІ СТАЮТЬ ВИЩІ І ТЯЖЧІ

Канадійська молодь стає вища ростом і тяжча, як це виказують поміри росту і ваги, переведені по школах у Торонті.

Щоб ствердити твердження досвідних педіятріїв (тих, що лікують дитячі недуги) про те, що діти теперішньої ґенерації є більші ростом як їхні попередники, переводжено перший раз упродовж 17 літ поміри росту і ваги 90,000 торонтонських шкільних дітей.

Д-р Джордж Д. Портер, ветеран-директор обслуги студентського здоровля в торонтонськім університеті, каже, що з помірів ваги і росту новвоступаючих студентів від 1920 р. переконався, що пересічна їхня висота підскочила на 1¾ цаля. І так з 5 стіп і 8 цалів ріст студентів збільшився на 9¾ цаля, а пересічна їхня вага збільшилась на 6½ фунта, то є з 138 на 144½ фунта.

КАНАДА БУДУЄ ТОРПЕДОВІ ЧОВНИ ПРОТИ СУБМАРИН

У Торонті перебував недавно Юберт Скат Пейн, відомий керманич моторових човнів і будівничий таких човнів. Він сказав репортерам ґазет, що Канада почне небаром будувати для британської фльоти моторові торпедові човни, що будуть відзначатися величезною скорістю й обємом.

Канадійські фабрики мають уже знимкові пляни (блюпринтс) тих торпедових човнів, як теж і потрібну машинерію до їхнього зложення, одначе тих човнів кілька місяців не пуститься ще на воду.

Британський будівничий згаданих човнів не був устані сказати, скільки збудується тих 70 стіп довгих торподових човнів у Канаді. На думку Ската Пейна, ті торпедові човни цілком усунуть небезпеку від німецьких субмарин.

Вони занурюються лищ 3 стопи в воду і їх не можна підмінувати ані торпедувати.

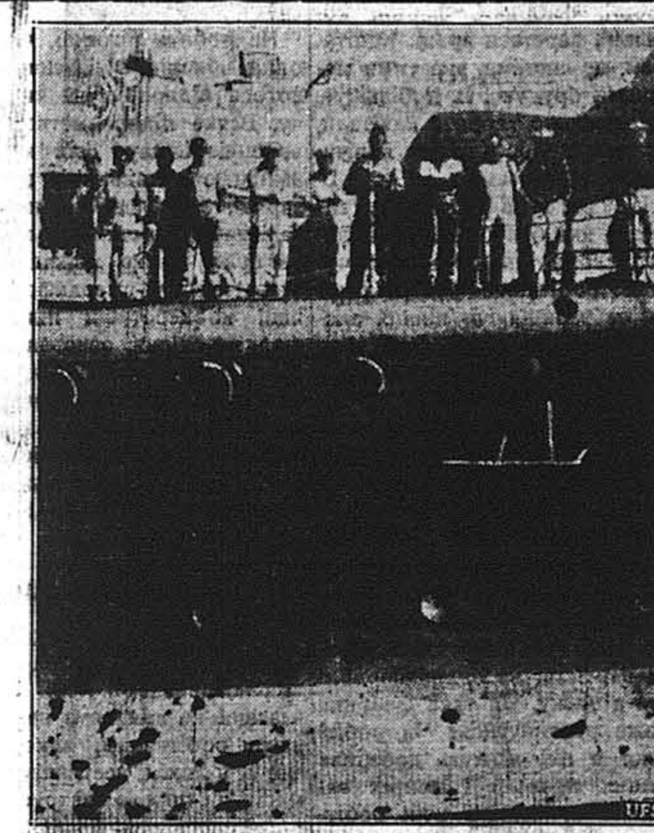
Залога такої новомодної субмарини буде складатися з 7 осіб мужви і команданта і вона може жити на чердаку лодки при якійнебудь погоді, а згаданий підводний човен може кружити на просторі, що виносить більше як 2,000 миль при патролюючій скорості 9 вузлів. При скорості 22 вузлів її коло круження може виносити понад 1,000 миль.

За словами Ската Пейна, її найвища скорість виносить 40 вузлів, а є вона узброєна чотирма 18-цалевими торпедами.

Скат Пейн сказав теж, що велике число тих моторових торпедових човнів вже кружляє по европейських водах як частина британської фльоти і що багато їх збудовано в Анґлії для французького уряду.

Також і голяндському урядові припадали до вподоби ті торпедові човни і він поробив замовлення на них у варості $5,000,000.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

Сліди бою на панцирі „Адмірала Ґрафа Спе".

ТАРЗАН І ВОГНІ ТОРУ

(44)

Згідно з законом дикунів — бо дикуни також придержуються гостро своїх законів — Тарзан мусів побороти велікана Беґґа, або сам бути ним поконаний. Останнє значило для нього смерть. Та він тим не налякався: „Де і коли я маю боротися з ним?" — запитав він королеви Аґті. Королева дивувалася з його поспіху.

Вона у відповідь заплескала в долоні і закликала: „Меча і дрючка для Тарзана! Хай і Тарзан буде в тій боротьбі узброєний". „Алеж я узброєний", відповів майже наївно Тарзан, видобуваючи рівночасно зза пояса маленького ножа. Тим ножем він поборов у житті неодного дикуна, неодного звіра.

Ним поборов він недавно одного жовтого дикуна. Та королева про те не знала. Вона здивовано поглянула на його ніж та на нього самого і запитала: „Ти хочеш ось тим побороти такого силача, яким є Беґґо? Він жеж найсильніший зпоміж сильних". Тарзан знов спокійно говорив: „Краще його перестережи, не мене".

Аґті поглянула на Тарзана і засміялась. „Цей чоловік дуже наївний", подумала вона. „Ця боротьба буде дуже весела, але, на жаль, триватиме коротко", сказала вона голосно. „Йди, Тарзане, борись. Бажаю тобі успіху", промовила вона знов притишено. В той час дикун Беґґо випробовував свою зброю і свої мязи.

ПОМІЧ СОНЛИВИМ ВОЯКАМ

Лондонська фірма, що занимається патентами винаходів, отримала недавно знаряд, який мав би пробудити вояка, що йому на варті почав сон клеїти очі докупи... Знаряд можна вчіпити до окулярів, а порушується він повіками. Коли на вартуючого вояка найде сонливість і верхні повіки почнуть насуватися на очі, порушений повікою знаряд негайно пустить у рух будильника, або й ще здорово шпигне вояка. Батерію мав би мати вояк у кишені.